

A NEMZETKÖZI ADÓJOG KIHÍVÁSAI A GLOBALIZÁCIÓ ÉS A DIGITÁLIS GAZDASÁG TÜKRÉBEN

VARGA Erzsébet
megbízott oktató (PPKE JÁK)

Az Európai Bizottság 2018. március 21-én tette közzé közleményét a digitális gazdaság modern, igazságos és hatékony adóztatásának megteremtése érdekében.¹ A közlemény felhívja a figyelmet arra, hogy a digitális gazdaság jelenleg évi 450 milliárd euró értékben járul hozzá az EU gazdaságához, és jelentősége fokozatosan nő. 2020-ra várhatóan az EU GDP-jének 4%-át fogja a digitális gazdaság kitenni, hozzájárulva az innovációhoz, a beruházások bővüléséhez és új munkahelyek teremtéséhez.

A digitális gazdaság a mindennapjainkban is érezhetően jelen van. Az EU lakosságának 42%-a Facebook-felhasználó. Az internethasználók napi szinten 150 millió posztot tesznek közzé közösségi oldalakon, 800 millió videót játszanak le, és 40 millió fényképet töltenek fel. Egy nap átlagában 20 milliárd email cserél gazdát.² A digitális gazdaság növekedési ütemét jól mutatja, hogy míg a „hagyományos” multinacionális vállalatok évi 0,2%-os ütemben növekednek, addig a digitális gazdaságban a növekedés eléri az évi 14%-ot.³

Az adóztatás terén a legnagyobb kihívást az jelenti, hogy a nemzetközi adóztatás hagyományos szabályai szerint az adóztatás abban az országban történik, ahol a vállalkozás tényleges fizikai jelenléttel rendelkezik. A digitális gazdaság működése szempontjából a fizikai jelenlét nem feltétlen bír jelentőséggel, mivel a digitális szolgáltatások nyújtásához nincs szükség jelentős fizikai jelenlétre a szolgáltatásnyújtás országában. Ez a nemzetközi adóztatás jelenlegi szabályai szerint adóelkerülésre ad lehetőséget, melyet az érintett vállalkozások ki is használnak. A gyakorlatban az EU szintjén ez azt jelenti, hogy míg a hagyományos vállalkozások átlagos adóter-

¹ Communication from the Commission to the European Parliament and the Council, Time to establish a modern, fair and efficient taxation standard for the digital economy, COM(2018) 146 final, 21. 03. 2018.

² COM(2018) 146 final.

³ Commission Staff Working Document, Impact Assessment, SWD(2018) 81 final, 21. 03. 2018.

helése 23%, addig a digitális társaságok effektív adóterhelése csak 9,5%.⁴ Különböző adóelkerülési technikák alkalmazásával az effektív adóteher jelentősen alacsonyabb is lehet, közelítve a nullához.

Nemzetközi konszenzus van abban a tekintetben, hogy a digitális gazdaságban érvényesülő adóelkerülés csak világszintű összefogás keretében állítható meg. Nincs azonban egységes álláspont abban, hogy a digitális gazdaság hatékony és tisztességes adóztatása hogyan, a hagyományos nemzetközi adójogi szabályok milyen átszabásával valósítható meg.

A gondolkodás az elmúlt évtizedben egyre intenzívebbé vált, és a digitális gazdaság kihívásaival szembeni fellépés témaköre az OECD BEPS 15 pontot tartalmazó akciótervében már első helyen szerepelt.⁵ Az első kapcsolódó jelentés 2015-ben látott napvilágot, de konkrét előrelépést nem hozott.⁶ A jelentés felülvizsgálata 2018-ban megtörtént,⁷ ebben azonban – tényleges megoldás hiányában – az újabb eredményeket 2020-ra irányozták elő.

Az EU úttörő szerepet vállal abban, hogy az egységes OECD álláspont kialakítását megelőzően megoldást találjon a digitális gazdaság okozta adózási kihívásokra, különösen azért, hogy elejét vegye az egyes tagállamok által kezdeményezett egyedi intézkedéseknek. Az egyedi intézkedések ugyanis jelentős piactorzító hatást idézhetnek elő az EU digitális piacán. Az Európai Bizottság a megoldást a 2018. márciusi közleményhez kapcsolt két irányelv tervezet segítségével képzeli el. A két irányelv tervezet egy hosszútávú, és egy rövidtávú megoldást vázol fel.

Hosszútávú megoldásként az EU a nemzetközi adózásban alkalmazott „telephely” fogalom kibővítését javasolja a tagállamok számára, a „jelentős digitális jelenlét” fogalmának bevezetésével.⁸ Ennek eredményeként a vállalkozásból származó jövedelem nem(csak) a hagyományosan telephelyet keletkeztető fizikai jelenlét országában lenne adóztatható, hanem ott, ahol a vállalkozás „értékteremtő” tevékenysége történik. Az irányelv-tervezet szerint „jelentős digitális jelenlétet” eredményezne, ha az adott vállalkozás egy tagállamban 7 millió eurót meghaladó árbevételt termel, és/vagy az ott lévő felhasználók száma a 100.000 főt meghaladja, és/vagy az üzleti szereplőkkel kötött szerződések száma 3.000 fölött van.⁹ A Bizottság a tervezett rendelkezéseket a Közös Konszolidált Társasági Adóalap¹⁰ szabályozásába is beépítené, és az egységes

⁴ SWD (2018) 81 final.

⁵ OECD/G20, Base Erosion and Profit Shifting (BEPS), 2013.

⁶ Az 1. Akcióterv keretében készült jelentés elvi szinten rögzítette, hogy a digitális gazdaságot nem lehet leválasztani a gazdasági többi területéről, hiszen egyre inkább a digitális gazdaság válik a gazdasággá. A jelentés szerint a digitális gazdaság kihívásait a BEPS Akcióterv többi pontjának keretein belül lehet és kell kezelni, így különösen a telephely szabályok, a transzferár-szabályok és az ellenőrzött külföldi társaságokra vonatkozó szabályok módosításával és összehangolásával.

⁷ OECD (2018), Tax Challenges Arising from Digitalisation – Interim Report 2018: Inclusive Framework on BEPS, OECD Publishing, Paris. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264293083-en>

⁸ Proposal for a Council Directive laying down rules relating to the corporate taxation of a significant digital presence, COM(2018) 147 final, 21. 03. 2018.

⁹ COM(2018) 147 final, 4. cikk, 3. bekezdés.

¹⁰ Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB).

világszintű szabályozás érdekében elfogadja, hogy az OECD globális sztenderdjének jóváhagyása esetén a globális sztenderd venné át a közösségi szabályozás helyét.

Rövidtávú megoldásként az Európai Bizottság a digitális szolgáltatások árbevétel alapú adóztatását irányozza elő, ahol az adó alapját a hozzáadott értékadó nem tartalmazó árbevétel jelentené.¹¹ Az adót különösen a digitális felületeken nyújtott reklám-szolgáltatások, adattovábbítás, közösségi média szolgáltatások után kellene megfizetni, az árbevétel 3%-ában. Adó alanyai azok a multinacionális vállalkozások lennének, melyek világszintű összesített árbevétele éves szinten meghaladja a 750 millió euró árbevételt, valamint EU-szintű összesített árbevétele meghaladja az 50 millió eurót. A tervezetet 2018 decemberéig kívánták elfogadni, azonban a november 6-án tartott ECOFIN ülésen a tervezetet már több tagállam, köztük Dánia, Svédország és Írország is ellenezte. Mivel az adózás terén az EU döntések meghozatalához egyhangúság szükséges, a tervezet elfogadására csak akkor van esély, ha valamennyi tagállam egyetért.

A Bizottság által javasolt intézkedések kapcsán a német pénzügyminiszter, Olaf Scholz úgy nyilatkozott, hogy „Ha ezt így folytatjuk, akkor 100 év múlva is beszélgetünk.”¹² Ez a nyilatkozat jól jellemzi az egyhangúság követelményéből származó nehézséget, ugyanis bár az adóelkerülés elleni küzdelem közös célkitűzés, a tagállamok érdekei nem egységesek a digitális vállalkozásokkal szembeni fellépésben. Az említett Írország és Svédország kifejezetten profitálnak a náluk működő digitális vállalkozásokból, melyek adózási vagy földrajzi okok miatt telepednek meg az érintett országokban. Más tagállamok igyekeznek az adóelkerülés miatt kieső jövedelmet pótolni, és erre konkrét egyedi lépéseket vezetnek be. Több mint tíz tagállamban létezik már a digitális vállalkozások árbevételét sújtó adó, és újabb hasonló adók bevezetése várható. Példaként említhető az Egyesült Királyságban 2015 áprilisa óta alkalmazott eltérített profitadó,¹³ vagy a Spanyolországban elfogadott digitális társaságok árbevételét terhelő adó. Nagy-Britanniában 2020-tól a digitális vállalkozásokat terhelő új adót is be kívánják vezetni, ami egyértelmű bizonyítéka az EU-ban szükséges egyhangú álláspont miatti kétségeknél.

Az egyhangúság tekintetében jogos a szkepticizmus, ugyanakkor a tagállamok mindeközben jelentős adóbevételektől esnek el. A digitális vállalkozások kiemelkedő versenyelőnyben vannak más vállalkozásokkal szemben, és a kieső bevételeket a gazdaság más szereplőitől, illetve a fogyasztóktól kell beszédeni. Ez hosszú távon értelemszerűen nem fenntartható. Kérdés, hogy az adóbevételek növelésére irányuló általános tagállami igény mikor jut el arra a szintre, hogy a digitális vállalkozások adózására egységes európai megoldás születhet. További igény, hogy az elfogadásra kerülő európai megoldás ne hagyjon teret aránytalan versenyelőnyöknek a más szektorban tevékenykedő vállalkozásokkal szemben. Ehhez a hosszú távú, globális megegyezésen alapuló megoldásra van szükség.

¹¹ Proposal for a Council Directive on the common system of a digital services tax on revenues resulting from the provision of certain digital services, COM(2018) 148 final, 21. 03. 2018.

¹² Reuters, 2018. 11. 12, <https://www.reuters.com/article/us-eu-tax-digital-germany/germany-wants-binding-agreement-on-digital-tax-at-december-eu-meeting-idUSKCIN10B>

¹³ Ld. a témáról VARGA Erzsébet: *A legnagyobb dot.com társaságok adózása Nagy-Britanniában*. Széchenyi István Egyetem, megjelenés alatt.

